

Jakawb'il te tnam te EE. UU.
K'loj aq'unal ti'j oklenj kye xjal

Ttxuyik q'il twitz xnaq'tzb'il te EE. UU.
Temb'il te oklenj kye xjal

Xjaw te junio te 2023

Juniky' xnaq'tzb'il kyij' k'wal miti' kyman mo nka'yin kyij'

Jun tqanil kye jaxjal ex kye ajxnaq'tzal

Aqe k'wal miti'n chi ka'yin kyij' na'mx kyjapun te 18 kyaqb'qi, miti' jun nka'yin kyij' mo miti' kyman ex nchi najan Estados il ti'j tu'n t-xi' onb'il kye ex tu'n t-xi' jyet jun ka'yil kyij', ex miti' jun kyu'j tu'n kyten najal toj tnam te Estados Unidos.¹ Aqe k'wal miti' itz' kyij' ja'ku b'ant tu'n kyten kyuk'a junxil xjal mo kyuk'a xjal tu'n kynajan ja'lo. Ikytzan ntzaj tq'uma'n nim Jakawb'il te tnam te Estados Unidos, qa aqe k'wal miti' itz' kyij' ex nche'x toj jaxnaq'tzb'il ikyx kyoklen tze'nku txqantl k'wal. Me ja'ku tzaj il kyij' tu'n kyxi' xnaq'tzb'il qu'n at ikyb'il tu'n miti' jun kyu'j tu'n myten toj najal toj tnam.

Atzu'n u'j lu' at nim tqanil ntzaj tq'uma'n tu' tu'n t-xi' b'inchat kyij' k'wal miti' itz' kyij' tu'n b'an tu'n kyxi' toj jaxnaq'tzb'il, ntzaj tq'uma'n kye xjal qa il ti'j tu'n kyxi' ka'yitjo k'wal miti' nka'yin kyij', jatumil tu'n kyxi' jyol onb'il ex nxi' jun tumel jkye jaxnaq'tzb'il tu'n tel kyniky' qa tu'n kyonin kyij' k'wal miti' ka'yill kyij' ikytzan ntzaj tq'uma'n kawb'il tzalu'n.²

Atzu'n tu'n tel tniky'a ti'j lu':

1. Aqe jaxnaq'tzb'il te K-12 il ti'j tu'n kyonin kyij' jotx k'wal tu'n kyojx xnaq'tzb'il, exqa miti' nka'yin kyij', at mo miti' kyu'j tu'n kynajan toj tnam tzalu', qa at mo miti' kyman, qa at mo miti' xjal nka'yin mo nonin kyij'.³ Ntzaj tq'uma' kawb'il te VI te Derechos Civiles te ab'q'i 1964 (Title VI of the Civil Rights Act of 1964) at kyil jaxnaq'tzb'il qa ma chi iky'in kyij' k'wal ti'j kyyajil, ti'j tza'n chi ka'yin mo jatumel tzajniqe.
2. Il ti'j tu'n kyonin jaxnaq'tzb'il kyij' k'wal te K-12 qa mib'inxix n-el kyniky' te Inglés, majx tu'n t-xi' onb'il kyij' k'wal miti' nka'yin kyij'. Tu'n tel tniky' jaxnaq'tzb'il qa miti'xix n-el kyniky' k'wal te Ingles ex kyij' n-el kyniky' te inglés tu'n kyten xnaq'tzb'il ex tu'n t-xi' kyaqil onb'il toj jaxnaq'tzb'il kye.⁴
3. Il ti'j tu'n t-xi' kyq'uma'n jaxnaq'tzb'il aj tpon amb'il tu'n tokx kytz'ib'in kyb'i toj jaxnaq'tzb'il, aj t-xi' xkye xnaq'tzb'il ex noqti'chaq onb'il tu'n t-xi' kye manb'aj, kye ajka'yil kyij' k'wal qa mi' n-el kyniky' toj ingles. Ok kb'antil lu' qa kxel q'umet toj qyol mo kxel tz'ib'it jotx tqanil toj qyol.

Jakawb'il te tnam te EE. UU.
K'loj aq'unal ti'j oklenj kye xjal

Ttxuyik q'il twitz xnaq'tzb'il te EE. UU.
Temb'il te oklenj kye xjal

Ja'lo kxel q'umet junjun tqanil ja'ku tzaj kyq'uma'n jaxnaq'tzb'il qa mlay b'ant tu'n kytz'ib'it kyb'i k'wal qa mixti' kyman mo xjal nchi ka'yin kyij me at kyoklen tu'n ttz'ib'it kyb'i toj jaxnaq'tzb'il.

Atzu'n ntzaj kyq'uman' jaxnaq'tzb'il qa mlay b'ant tu'j tokx tz'ib'it kyb'i k'wal qa:

- Ntzaj kyqanin jaxnaq'tzb'il tajlal kyu'j k'wal mo tnejil kyu'j tej ul itz'ja toj tnam te EE. UU. tu'n tb'ant ttz'ib'it kyb'i, qu'n mi' n-okx kytziyin jun u'j tza'n qa o tz'ok kytuch' xjal noq nchi pon kanin te junxil tnam (ORR) te temb'il te jaq'anb'il ex Onb'il kye xjal te tnam te EE. UU.
- Atkutzin nchi jyon k'wal junjun onb'il tu'n kyxnaq'tzin kyib' (*tze'nkutla*, xnaq'tzb'il kyij xti'j k'wal mo nimxix kynab'il), me miti' onb'il nxi' q'o'n kye, qu'n tzmax nchi xnaq'tzin tu'n kyyolin toj inglés, mo noq tu'n mya' nimxix amb'il o chi okx toj jaxnaq'tzb'il mo noq miti' tqanil nyet ti'j kyxnaq'tzb'il qa ma chi okx toj jaxnaq'tzb'il.

Ex ikyxjo qa ma chi okx tz'ib'it kyb'i, atku at mya' b'a'n n-iky' toj kychwiqlal tzen nche'x toj jaxnaq'tzb'il tze'n lu':

- Tze' n-on xjel kyij k'wal qa b'a'n chi yolin toj inglés aj t-xi' xkye ab'q'i miti' nxi' kyb'inchin kyij k'wal miti' kyman qa otaq t-xi' xkye kyxnaq'tzb'il txqantl k'wal mo ch'ixtaq japun jpet xnaq'tzb'il te ab'q'i.
- Ex miti' onb'il toj qyol nxi' kye manb'aj mo ka'yil kyij k'wal qa mi' nchi yolin toj inglés tu'n tel kyniky' ti'j tumel t-xnaq'tzb'il k'wal miti' onb'il ti'j toj jaxnaq'tzb'il.
- Noq okx kyaj jaxnaq'tzb'il tu'n t-xi onb'il kye qa nim kyb'et nchi xnaq'tzon kyib' toj inglés toj jaxnaq'tzb'il, me miti' onb'il nxi' kye toj qyol tu'j jun xjal b'an yolin toj qyol.
- Miti' onb'il toj qyol nxi' kye k'wal mya' te tzalu'nqe ex miti' onb'il nxi' ti'j tumel t-xnaq'tzb'il k'wal, noq ntzaj kyq'uma'n jaxnaq'tzb'il qa noq tu'n t-xi' kyb'inchin jotx ntzaj tq'uma'n jaxnaq'tzb'il ichaq mi' n-el kyniky' te.

Jakawb'il te tnam te EE. UU.
K'loj aq'unal ti'j oklenj kye xjal

Ttxuyik q'il twitz xnaq'tzb'il te EE. UU.
Temb'il te oklenj kye xjal

¿Ti' tu'n t-xi tb'inchina qa at iky'b'il ti'j jun kw'al noq ti'j tyajil, miti' tu'j tu'n tten tzalu'n mo mi'b'an yolin toj ingles tu'n tokx tz'ib'it tb'i toj jaxnaq'tzb'il?

Il ti'j tu'n t-xi q'ajtiya ti'j k'loj aq'unal ti'j oklenj kye xjal (CRT) te Jakawb'il te tnam te EE. UU mo toj Temb'il te oklenj kye xjal te Ttxuyil q'il twitz Xnaq'tzb'il te tnam te EE. UU. (OCR) ikytzan lu':

- Qa ma tz'el tniky'a qa at jun jaxnaq'tzb'il mi' n-okx ttziyin jun k'wal tu'n tokx tz'ib'in tb'i toj jaxnaq'tzb'il tu'n t-xnaq'tzin tib' noq tu'n tyajil mo noq tu'n miti' tu'j tu'n tnajan tzalu'.
- Qa ma tz'el tniky'a qa at jun jaxnaq'tzb'il mi' n-okx ttziyin jun k'wal tu'n tokx tz'ib'in tb'i toj jaxnaq'tzb'il tu'n mib'anxix yolin toj inglés tu'n txanq'tzin toj jaxnaq'tzb'il.

Tu'nj lu', qa o t-xi' yolina te jaxnaq'tzb'il ti'j jotx' mya' b'a'n nb'ant toj jaxnaq'tzb'il, ti'tzan o tzaj kyq'uma'n teya tu'n t-xi' kyb'inchan me miti' o kub' kyb'inchan, qa ikyjo b'a'n tu'n tokx tq'ona jun u'j toj qyol (at toj txqan yol) twitz CRT toj [civilrights.justice.gov](https://www.civilrights.justice.gov), mo toj OCR toj ocrcas.ed.gov (qa taja onb'il toj qyol b'a'n tu'n t-xi q'ajtiya toj 1-800-USA-LEARN (1-800-872-5327) (TTY: 1-800-877-8339) mo qa taja b'a'n tu'n t-xi' tsma'na jun correo electrónico toj a Ed.Language.Assistance@ed.gov).

Qa taja txqantl tqanil, b'a'n tu'n tu'jina qe u'j lu':

- [Dear Colleague Letter: School Enrollment Procedures](#) (Jun carta kye ajxnaq'tzal: Tumel tze'n tu'n kytz'ib'it k'wal toj jaxnaq'tzb'il) (mayo te 2014)
- [Fact Sheet: Information on the Rights of All Children to Enroll in School](#) (U'jtqanil: Kyoklen k'wal tu'n tokx tz'ib'it kyb'i toj jaxnaq'tzb'il) (mayo te 2014)
- [Dear Colleague Letter: English Learner Students and Limited English Proficient Parents](#) (Jun carta kye ajxnaq'tzal: Qe k'wal nchi xnaq'tzan inglés ex kye manb'aj mi' n-elxix kyniky' te inglés) (enero te 2015)
- [Fact Sheet: Ensuring English Learners Can Participate Meaningfully and Equally in Educational Programs](#) (U'jtqanil: Qa jotx k'wal nchi xqanq'tzan inglés ti'n kyxnaq'tzan toj jotx xnaq'tzb'il toj jaxnaq'tzb'il) (enero te 2015)
- [Fact Sheet: Confronting Discrimination Based on National Origin and Immigration Status](#) (U'jtqanil: Tu'n tel qniky' qa at ikyb'il toj jaxnaq'tzb'il tu'n kyyajil k'wal mo miti' tu'n tu'n tnajan tzalu'n) (agosto te 2021)
- [Fact Sheet: Protecting Access to Education for Unaccompanied Children](#) (U'jtqanil: Xnaq'tzb'il kye k'wal miti' nka'yin kyij) (junio te 2023)

¹ K'ayinx lu' [6 U.S.C. § 279 \(g\)\(2\)](#).

² Jun yek'b'il, aqe Departamentos te Educación ex Justicia te Estados Unidos nkub' kyaq'unin ajo kawb'il te Título VI te Derechos Civiles te ab'qi' 1964, qa mya' b'a' iky'b'il xqol tu'n qyajil, tze'n qo ka'yin mo jatumel tzajneqo. 42 U.S.C. § 2000d. Ntzaj tq'uma'n kawb'il IV te Derechos Civiles de 1964, aju Departamento te Justicia ti'j iky'b'il ex ntzaj tq'uma'n qa junx qoklen, ti'j qo ka'yin, qnimb'il, ti' qqab' mo jatumel tzajneqo jotx jaxnaq'tzb'il ex kyoj jotx instituciones nchi aq'unan ti'j xnaq'tzb'il. 42 U.S.C. § 2000c-6. A Departamento te Justicia ntzaj tq'uma'n qa ikyx qoklen qkyaqil tu'n qxnaq'tzin qib' te ab'qi' 1974, qa jotx jaxnaq'tzb'il mo ch'uq xjal nchi aq'n'an ti'j xnaq'tzb'il tu'n kyonin kyij xjal mo k'wal qa mi' nchi yolin toj ingles me il ti'j tu'n kyxnaq'tzan kyib' toj jaxnaq'tzb'il tamel kyaj. 20 U.S.C. §§ 1701-1758.

³ K'ayinx *Plyler v. Doe*, 457 U.S. 202 (1982).

⁴ K'ayinx *supra* nota 2; ex *ikyxo Lau v. Nichols*, 414 U.S. 563, 568 (1974).